

33.603

házi színház

egyfelvonásosok és pódiumjátékok

MŰSÁK
KÖZMŰVELŐDÉSI
KIADÓ

HUNYADI SÁNDOR

CUKORBAJ

Pódiumra alkalmazta: HONTI KATALIN

HUNYADI BANGÓ

CUKORBAJ

Szereplők:

MILÁNYI KATALIN AZ ÍRÓ (MESÉLŐ)

ERDŐS

VEZÉR

A szinpad bal oldalán íróasztal rajta dossziék, papirok és egyéb hivatali kellékek. Ez a helyiség most egy vállalat egyik szerény hivatali szobája.

A szinpad jobb oldalán a vezérigazgatói szoba egy részlete; elegáns, sötétre pácolt íróasztal, egyenes támlájú, kárpitozott karszék. Az íróasztalon bőrmappa, fekete telefonkészülék. A két hivatali szoba közötti rész az intézmény folyosója.

Az Író a szinpad baloldalán áll, egészen elől; bizalmasan mesél a közönségnek. Miközben beszél, lassan előre huzza a karszéket, kényelmesen leül, rágyújt - közben folyamatosan megy a szöveg.

AZ ÍRÓ Az alább következő történet, a hős nevét kivéve, betűről betűre igaz, melegen ajánlom a betegeknek, mert némi enyhülést lehet nyerni belőle. - Erdős ur egy nagy kereskedelmi vállalat kis tisztviselője volt. Negyvenéves lehetett, kopasz, cvikkeres, sovány és mégis pocakos, ez a legkomiszabb férfitestalkat. Családja volt, nehezen élt, ötpengős gondok között.

(A szinpadnak eddig csak az a része volt megvilágítva, ahol az Író ül.

A szöveg alatt megvilágosodik a bal oldali irodahelyiség; hátulról lassan belép a színre az Író által leirt külsejű Erdős. Kinos gonddal, de nagyon szegényesen öltözött magántisztviselő a harmincas évekből. Fényes, kiült nadrág, kinőtt ujjú zakó, mellény a nadrág szövetéből, elmosódott mintájú színes ing, nyakkendő. Erdős lassan leteszi zakóját, felakasztja a fogasra, klott könyökvédőt vesz elő a fiókjából, felveszi. Leül az íróasztalhoz, munkájába merül.)

AZ ÍRÓ Mindennek a tetejébe egyszercsak beteg lett. Nem tudta, mi baja.

Próbált nem törődni vele, de nem lehetett. Egyre cudarabbul érezte magát. Végül is elment a betegsegélyző intézet orvosához, hogy megvizsgálják. Így aztán megtudta, hogy cukorbaja van. Régóta cipelt, elhanyagolt, nagyra nőtt cukorbaja. Amikor az orvos kötelességszerű kegyetlenséggel megmagyarázta, hogy mi a diabetes, hogy mire kell vigyáznia, és milyen veszedelmek fenyegetik - csaknem összeesett a kétségbeeséstől. Három napig komolyan gondolt rá, hogy felakasztja magát, már a szöveget is kinézte, otthon, a konyhában. Majd lassanként megnyugodott. Rájött, hogy akármilyen kényelmetlen betegség is a diabetes, az ember bizonyos örömhöz is jut általa. Először is panaszkodhat rá. Nem kicsiny dolog. Meg azután hatalmat kap a kezébe - joga van személyesen dönteni afelől, hogy a napi szénhidrát mennyiségét milyen alakban eszi meg. Zsömlében, rizsben, almában? Ez olyanféle szórakozás, mint a

keresztretjéveny. És ami a legfőbb - ismereteinek köre jelentékenyen kitágult. Megjelent előtte a Tudomány. Hasznos kézikönyveket olvasott a diabetesről. A friss cukorbeteg nem szoktak unatkozni. Amikor a cukorbeteg lett harmadik hetét szolgálta, a vállalat vezérigazgatója behívta párnázott ajtó, mahagóni íróasztalos szentélyébe.

(A szöveg alatt leül íróasztalához a Vezér. Közben a szinpad jobb oldalán is kivilágosodik. A Vezér leül íróasztalához és a telefon után nyul. Nagyjából Erdőshöz hasonló koru és külsejű férfi - természetesen - jól öltözött kiadásban. Sötét öltöny, fehér ing, nyakkendő, sötét szarukeretes szemüveg.)

AZ ÍRÓ (feláll a karosszékéből, egészen előre megy, és cinkosan a közönséghez) A Vezér (Kezével felé mutat.) alapján ugyanolyan gyászos alkatu férfi, mint tisztviselője, csak a ruhája jobb, és egy kicsit feszesebbre, tokásabbra (Mutatja.) fújtatta a jómód.

ERDŐS (szaporán leveszi könyökvédőjét, felkapja zakóját és lóhalálában rohan a Vezérhez. Megáll az íróasztala előtt, mélyen meghajol, darab ideig görnyedten áll, majd lassan felegyenesedik) Alázatos tisztelem, méltóságos uram!

VEZÉR Azt hallom, hogy magának cukorbaja van. Igaz ez?

ERDŐS (egészen előre megy, a nézőtér felé fordul, de nem a közönséghez intézi szavait - mintegy belső monológyszerűen) Ūristen! Most fog kidobni! A betegségem miatt! (Visszamegy a Vezér íróasztala elé.) Igaz, méltóságos uram. De ez becsületszavamra, nem zavar a munkámban!

VEZÉR Nekem mondja! Én tizenkét éve vagyok cukorbeteg!

ERDŐS Nahát! Ne tessék mondani! Abszolute nem látszik! Senki meg nem mondaná.

VEZÉR (feláll, odamegy Erdőshöz, sorstársi jóindulattal, de azért leereszkedően megveregeti a vállát) Nézz, barátom, amióta Banting az inzultint felfedezte, ez a betegség veszített a jelentőségéből. Sőt - mondhatnám - elveszítette a jelentőségét. Az ember betartja az előírásokat - és kész. Egyébként úgy él, mint bárki más. Csak nem tragikusan fel-fogni! Fel a fejjel, ne hagyja el magát, barátom! (A Vezér kezének egy mozdulatával kegyelemben elbocsátja Erdőst, majd amikor indulófélben van, utána szól.) Várjon csak! Mennyi most a maga fizetése?

ERDŐS Kétszázharminc pengő, méltóságos uram!

VEZÉR Jövő hónap elsejétől husz pengővel felemelem a fizetését.

ERDŐS (egy pillanatra gyökeret ver a lába - mint aki nem akar hinni a fülének, majd felnéz a magasba) Van Isten! A cukorbetegok istene megsegített!

(Vezér el.)

AZ ÍRÓ (eddig állva figyelte a jelenetet, most visszaül a helyére) Erdős ur azt a megkönnyebbült örömet érezte, amelyet az az ember aki megtudja, hogy az, akitől az élete függ, nem ellensége, hanem a testvére - egy másik hugenotta. Nem telt bele egy hónap, amikor reggel megint a vezérigazgatói szobába idézték Erdős urat.

(Az utolsó szavak alatt a Vezér és Erdős bejönnek a szinre, és megállnak az íróasztal előtt. Erdős valamivel magabiztosabb, mint az előbbi találkozásnál - viszont a Vezér kicsit zavart. Fel-alá sétál az asztal előtt.)

VEZÉR Azt hallom, Erdős, hogy maga sajátkezüleg adja magának az injekciót. Maga csakugyan be tudja adni magának az inzultint?

ERDŐS Nincs pénzem orvosra.

VEZÉR De azt is hallom, hogy itt csinálja a dolgot, a hivatalban.

ERDŐS (megtörtén) Igaz, méltóságos uram, de nem csinállok vele semmi zavart. Feltűnés nélkül... Bemegyek a mosdóba tíz óra körül; az egész egy pillanat. Nem több, mintha innék egy pohár vizet. Még annyi se, méltóságos uram!

VEZÉR És hol tartja a cókómókját? Itt, az irodában?

ERDŐS Nem, kérem szépen. Magammal hozom minden nap az aktatáskámban, egy kis alkoholos tartóban a tüket, a fecskendő, szóval az egész felszerelést.

VEZÉR (az órájára néz) Tul van ma már azon a dolgon?

ERDŐS Éppen most akartam nekifogni.

VEZÉR Nohát rajta! Csinálja itt előtttem! Látni akarom, hogyan megy az a dolog?

ERDŐS (zavartan) De méltóságos ur, kérem, akkor le muszáj gombolni a nadrágomat, mert a combomba szoktam adni az injekciót.

VEZÉR (kedélyeskedve nevet) Ugyan, barátom, csak nem szégyelli magát előtttem?! Micsoda szemérmesség! Férfiak, egymás közt!

ERDŐS (révülten felnéz, és mint a visszhang - ismétli) Férfiak, egymás közt! (Erdős a színpad hátsó részébe vonul, szoroson mögé a Vezér - úgy, hogy takarja a művelet alatt.)

VEZÉR Bravó, Erdőském! Irigylem magát, komolyan mondom. Én, sajnos ideges vagyok, nincs szívem magamba szurni a tüst. (Közben a felbátorodott Erdős megfordul, előre jön, és már egész fesztelenül gombolgatja a nadrágtartóját.)

ERDŐS Pedig semmiség, méltóságos uram! Nem fáj! Egy gyerek is megcsinálhatja.

VEZÉR Á, én ki vagyok szolgáltatva a doktoroknak. Nagyon elégedetlen vagyok a kezelőorvosommal. Egyszer korán jön, felver a legjobb álmomból. Máskor megvárat. Torkig vagyok vele.

ERDŐS (részvevően bólogat)

VEZÉR (megáll Erdős mögött, atyaián vállára teszi a kezét) Mondja, Erdőském, nem adhatná maga nekem ezt a koszos kis injekciót? Magának semmi, nekem pedig roppant kényelmes lenne. Hiszen itt vagyunk egész délelőtt egymás keze ügyében.

ÍRÓ (a közönséghez) A cukorbajos hivatalnoknak a rémülettől vegyes örömtől hideg veríték ütött ki a homlokán.

ERDŐS (ugyancsak a közönség felé fordulva, de magának beszél) Ha fájni fog neki, kidob! De ha nem fog fájni neki?!

VEZÉR (kihuzza íróasztala fiókját) Mondja, Erdőském... Jöjjön csak közelebb! Erdőském, jó ez a felszerelés?

ERDŐS (lelkesen) Isteni!

VEZÉR (még mindig kicsit zavartan) Hát akkor...

ERDŐS (szakértelemmel és magabiztosan nézelődik a fiókban) Hány egység inzulin kell? Harminc? Mi ez? Zinkprotanin? Meg van már keverve?

VEZÉR Én a karba kapom! (A Vezér leveti a kabátját. Erdős ismét háttal a közönségnek - végzi a műveletet.) Jaj!

ERDŐS (rémülten) Fájt?!

VEZÉR Nem, dehogy. Csak megszokásból jajgattam. Jól van, Erdőském! Mondja, Erdőském, mi is a maga keresztneve?

ERDŐS (átszellemülten) Lajos!

VEZÉR Lajos?! Szóval, holnap újra megcsinálja, Lajoskám?!

ERDŐS Csak tessék csöngetni értem.

VEZÉR (felveszi a kabátját, visszaül az íróasztalához, helyre akarja tenni a felbátorodott rabszolgát) Talán fölösleges figyelmeztetnem, hogy nem szeretném, ha ezt a dolgot mesélgetné. Ha elterjed a hire, még kiröhögnének!

ERDŐS (kicsit fölényesen) Ne tessék félni semmit, méltóságos uram! Tudom, hogy mit jelent a bizalmi szolgálat! Az úgy kettőnk közt marad! (A Vezér és Erdős el. A szinpad bal- és jobboldala elsötétül - mint a játék elején. Csak az Író kap fényt.)

AZ ÍRÓ (feláll, mint aki menni készül - a nézőtér felé) Ettől kezdve elszánt küzdelem kezdődött a két ember között. A Vezér lent akarta tartani alkalmazottját a szegénységben, kifizetni apró morzsákkal, hogy alázatos cselédje maradjon, akit kedve szerint rángathat. Akit bármikor becsöngethet, mint a szolgát. Erdős ur viszont akármilyen mulya volt, mégis fölfelé törekedett. És sikerült neki. Egy év múlva személyzeti főnök lett, és címzetes aligazgató. (Az Író elindul, visszafordul a közönség felé.) Hiába, nála volt a fegyver.

A szin gyorsan elsötétül.